

УДК 378.091.212:005.963(477)]-043.86(045)

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-98-5-16-30>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

О. О. Бабакіна

ORCID 0000-0001-6900-6513

У статті обґрунтовані сучасні тенденції розвитку системи підвищення кваліфікації (СПК) науково-педагогічних працівників (НПП) закладів вищої освіти (ЗВО) України в контексті євроінтеграції. Визначено, що інтеграція України до світового ринку праці (початок ХХІ століття) характеризується динамічними змінами у СПК НПП ЗВО. Відповідні перетворення обумовлені двома взаємопов'язаними процесами: модернізацією існуючої системи вищої освіти загалом та СПК НПП ЗВО України зокрема і формуванням нових концептуальних підходів й умов їх розвитку у відповідності зі структурними зрушеннями в економіці і соціальній політиці держави. З'ясовано, що реформування вищої освіти та СПК НПП ЗВО відбувається з урахуванням інтеграції України у світове освітнє середовище. Відтак, метою перетворення сучасної СПК НПП ЗВО України стає її модернізація в умовах соціально-економічної, організаційно-структурної, структурно-змістовної перебудови вищої професійної школи відповідно до нової особистісно орієнтованої парадигми освіти та її інтеграції в єдиний європейський освітній простір. Виявлено визначальні сучасні тенденції розвитку СПК НПП ЗВО України в контексті євроінтеграції: розквіт сучасного інформаційного К-суспільства (knowledge society); формування Smart-суспільства; посилення процесів інтернаціоналізації й інтеграції у СПК НПП ЗВО як основних тенденцій міжнародної співпраці; розвиток глобалізаційних процесів у СПК НПП ЗВО; активне поширення процесу діджиталізації у СПК НПП ЗВО; збільшення обсягу масових комунікацій НПП у СПК; розвиток глобального інформаційно-освітнього середовища.

Ключові слова: сучасні тенденції, розвиток СПК НПП ЗВО, євроінтеграція, К-суспільство, Smart-суспільство, Smart-освіта, діджиталізація, масові комунікації.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Інтеграція України до світового ринку праці (початок XXI століття) характеризується динамічними змінами у СПК НПП ЗВО. Відповідні перетворення обумовлені двома взаємопов'язаними процесами: модернізацією існуючої системи вищої освіти загалом та СПК НПП ЗВО України зокрема і формуванням нових концептуальних підходів й умов їх розвитку у відповідності зі структурними зрушеннями в економіці і соціальній політиці держави. При цьому, діяльність СПК НПП ЗВО України повинна розглядатися як процес і результат задоволення НПП в освітніх послугах. Досягнення вищезазначених цілей вимагає зміни основної парадигми розвитку СПК НПП ЗВО – переходу до особистісно орієнтованого креативного підходу в підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації НПП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Питання реформування і розвитку СПК НПП ЗВО України порушувалися багатьма вітчизняними науковцями: В. Андрущенком, І. Бехом, Б. Гривнаком, В. Кременем, П. Кононком, К. Корсаком, В. Луговим, Є. Пінчуком, Г. Пономарьовою, Н. Терентьєвою, А. Харківською, Є. Хриковим та іншими.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні підкреслено те, що освіта має стати стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету та конкурентоспроможності держави на міжнародній арені. Глобалізація, зміна технологій, перехід до інформаційно-технологічного суспільства, утвердження пріоритетів сталого розвитку, інші властиві сучасній цивілізації риси зумовлюють процес реформування вищої освіти, зокрема сприяють розвитку СПК НПП ЗВО з урахуванням інтеграції України у світове освітнє середовище; ставлять перед державою, суспільством завдання забезпечити пріоритетність розвитку освіти і науки, першочерговість розв'язання їх нагальних проблем.

Відтак, метою перетворення сучасної СПК НПП ЗВО України стає її модернізація в умовах соціально-економічної, організаційно-структурної, структурно-змістовної перебудови вищої професійної школи відповідно до нової особистісно орієнтованої парадигми освіти та її інтеграції в єдиний європейський освітній простір.

Мета статті – виявити та обґрунтувати сучасні тенденції розвитку системи підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти України в контексті євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Парадигма розвитку освіти України у XXI ст. зумовлюється якісними характеристиками суспільства майбутнього та характеризується такими основними проявами: розвитком інформаційних технологій, загальною комп'ютеризацією та системним програмуванням усіх сфер виробництва, широким використанням лазерної техніки й мікропроцесорів, застосуванням телекомунікацій зі зворотним зв'язком тощо. Усе це змінює ритм і стиль суспільного й індивідуального життя людей. Життя вимагає інтелектуально розвиненої особистості, здатної до самоосвіти, самовдосконалення, що передбачає володіння фундаментальними знаннями (Дубасенюк, 2006).

Особливе місце в загальнодержавній системі освіти України займають заклади вищої освіти, які мають, насамперед, працювати на перспективу розвитку суспільства. Академік В. Андрущенко (2001) зазначає, що вища школа покликана формувати інтелект нації, від цього залежить її майбутнє.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013) наголошується на тому, що модернізація і розвиток освіти повинні набути випереджального безперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в Україні та світі. Таким чином, вища освіта має бути фундаментальною, базуватися на сучасних досягненнях науки, здійснюватися за новітніми педагогічними технологіями.

У доповіді «Пошуки оптимального шляху модернізації освіти в Україні: філософський погляд» Б. Гривнак (2017) зазначає, що сучасний стан розвитку теорії і практики освіти характеризується напруженим пошуком шляхів актуального й прогностичного (випереджувального) реагування на виклики часу. Високий динамізм змін, глобалізаційні процеси, непередбачуваність майбутнього, кризи, інтенсивне зростання високотехнологічних виробництв і комунікацій, людської мобільності – все це позначається на якості життя у кожній країні (с. 91).

Розуміння цих процесів не можливе без аналізу та виявлення провідних тенденцій розвитку вищої освіти України, оскільки СПК НПП ЗВО – її невід'ємна складова частина.

Н. Терентьева (2016) зазначає, що «серед глобальних тенденцій розвитку вищої освіти з урахуванням реалій XXI століття науковці та аналітики на основі врахування наслідків введення міжнародних рейтингів,

які спричиняють напруженість між університетами так званого «світового класу» та масовими вищими навчальними закладами, виокремлюють такі: міжнародна мобільність студентів та викладачів, яка складається з двох потоків; зміна характеру викладання, навчання та освітніх програм: завдання більшості ВНЗ – менше навчати базових дисциплін та пропонувати більше професійних програм широкому колу студентів та аспірантів; зростання значущості забезпечення якості освіти, кваліфікаційних структур та підзвітності; зміна фінансування вищої освіти та збільшення дебатів «суспільна користь – особистісна вигода»; зміна професії викладача; формування дослідницького середовища; поширення інформаційних та комунікаційних технологій; тенденції з урахуванням ключових демографічних змін; тенденції з урахуванням наслідків економічних криз (с. 207–208).

Розглянувши вищенаведені тенденції, вважаємо за можливе схарактеризувати тенденції розвитку СПК НПП ЗВО України на сучасному етапі.

Однією із тенденцій розвитку СПК НПП ЗВО є розквіт сучасного інформаційного суспільства. Поняття «інформаційне суспільство» характеризує постіндустріальний рівень його розвитку, на якому величезне значення має такий ресурс, як інформація.

О. Дубасенюк (2006) у статті «Тенденції розвитку професійної педагогічної освіти» наголошує на тому, що «Глобальному інформаційному суспільству як новому етапу розвитку людства притаманні особливі ознаки. По-перше, це суспільство нового типу, що формується в результаті глобальної соціальної революції, основою якої є вибуховий розвиток та конвергенція інформаційних і телекомунікаційних технологій. По-друге, нове суспільство є суспільством знань. Знання, яке набувається насамперед завдяки доступу до інформації, постає основною умовою благополуччя людини і держави: на основі науково обґрунтованої роботи зі знаннями, зокрема використання штучного інтелекту, забезпечуватиметься прийняття ефективних рішень для підвищення якості життя членів суспільства. По-третє, нове суспільство є глобальним і базується на глобальному характері інформації: обмін інформацією не матиме часових, просторових та політичних кордонів. По-четверте, нове глобальне суспільство сприяє взаємному проникненню культур, однак відкриває кожній культурі нові можливості для самореалізації» (с. 4).

М. Згуровський (2006) зазначає, що ХХІ століття ознаменувалось транснаціоналізацією соціально-економічних відносин, стрімким розвитком ІКТ та міжнародного інформаційно-освітнього середовища, яке ще називають К-суспільством (knowledge society). К-суспільство – це

суспільство, засноване на знаннях. Суспільство такого типу набуло принципово нових вимірів, якими, окрім технологічного, стали соціальний, етнічний і політичний. Невід’ємними його компонентами стали нові міждисциплінарні знання, що генерують наукові та суспільні інститути, підготовка високоякісного людського капіталу, який здійснює освіта, створення додаткових багатств на базі економіки знань і формування на цій основі інтегрального вектора розвитку суспільства, спрямованого на підвищення якості та безпеки життя усіх його членів.

Розквіту К-суспільства сприяє й наявність у європейських ЗВО центрів післядипломної освіти/професійного розвитку НПП – відкриті університетське навчання організовано відповідно до освітніх програм ПК НПП ЗВО. Отже, розвиток СПК НПП ЗВО одночасно залежить і впливає на розвиток К-суспільства, що, своєю чергою, потребує оновлення СПК НПП та системи управління нею.

Наступною тенденцією нами виявлено тенденцію формування смарт-суспільства (Smart-society), що засноване на використанні смарт-технологій. Ключовим у властивості «Smart» є здатність взаємодіяти з оточуючим середовищем. Smart – це властивість об’єкта, що характеризує інтеграцію у даному об’єкті елементів, раніше не поєднаних, які здійснюються за допомогою використання мережі Інтернет.

В. Андрущенко (2006) зазначає, що у XXI столітті в умовах значного поширення бекграунду в усіх сферах життєдіяльності людини, зокрема й у СПК НПП ЗВО, спостерігається генеза переходу від К-суспільства до смарт-суспільства («smart» – «розумний», «інтелектуальний»), характерною ознакою якого є розвиток насамперед комунікаційних і цифрових технологій та цифрового суспільства. «Слово «smart» у перекладі на українську означає розумний, тобто як такий, що сприяє розвитку розумних технологій і формуванню організованого (розумного) суспільства».

Н. Воронкова (2015) у статті «Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства» зазначає: «Концепція смарт-суспільства знаходиться в основі сучасних державних програм розвитку країн Південної Кореї та Японії, зокрема, в Південній Кореї Національним соціальним агентством розроблена «Стратегія смарт-суспільства», що є надзвичайно актуальною. Smart-суспільство трансформує бізнес, роблячи управління більш інтелектуальним (гнучким, розумним), а діяльність, направленою на використання знань та інновацій. Освіта, за рахунок використання електронних і колективних технологій, стає більш масовою та ефективною. При цьому у Smart-освіті застосування електронних

технологій сполучається з індивідуальним навчанням мисленню і творчості, яке неможливе без участі людини.

А. Харківська (2008) зазначає: «Темп сьогоdnішнього життя не приймає повільності та довгого обдумування, рішення мають бути не тільки компетентними, але й швидкими. Необхідно переорієнтуватися з формування «людини-виконавця» на «людину-smart», відмінними якостями якої є високий професіоналізм; свобода в діях у поєднанні з відповідальністю за прийняті рішення; прагнення до самовираження та орієнтація на роботу «в команді»; елементарні менеджерські навички, пов'язані з умінням вибудовувати міжособистісні відносини; усвідомлення потреби в постійному професійному зростанні, а, отже, поповнення своїх знань, їх розширення та поглиблення».

Особливого значення Smart-освіта набуває у СПК НПП ЗВО, оскільки на сучасному етапі дистанційне навчання, онлайн-навчання, електронне навчання (e-learning) стають найпоширенішими засобами підвищення кваліфікації, а також стажування молодих і досвідчених НПП. «Smarteducation – це мотивоване, гнучке, технологічне, самоуправлінське навчання, збагачене інформаційними ресурсами та технологічними методами навчання. Smarteducation – це об'єднання навчальних закладів і професорсько-викладацького складу для визначення сучасної освітянської діяльності у мережі Інтернет на основі загальних стандартів, угод і технологій (Тихомирова, Глобальная стратегия развития smart-общества).

До наступної тенденції, що сприяє міжнародній співпраці у СПК НПП ЗВО, відносимо тенденцію посилення процесів інтернаціоналізації й інтеграції у СПК НПП ЗВО.

Дж. Найт (2015) визначала інтернаціоналізацію як «процес цілеспрямованого надання вищої освіти міжнародного, міжкультурного або глобального виміру з метою підвищення якості освіти і науки для всіх студентів і співробітників вищих навчальних закладів, а також здійснення вагомого внеску в життя суспільства».

Як зазначає О. Хомерікі (2012): «... Інтеграція – більш серйозне і складне поняття, ніж інтернаціоналізація, оскільки в даному випадку мова йде вже не просто про співпрацю при обміні знаннями та студентської мобільності, а про розвиток цих зв'язків на державному рівні, в підсумку ведуть до інтеграції основ національних систем освіти. Виходячи з цього, інтеграція більш близька по суті до глобалізації системи вищої освіти, так як, згідно її особливостей, співвідносяться не деякі, цікаві кільком сторонам, навчальні програми або процеси, а відбувається деяке

уподібнення і гармонізація основних, найголовніших рис систем освіти» (с. 83).

Як стверджує В. Садковий (2013), «Інтеграція вищої освіти у світову систему – це об'єктивний процес, що не повинен розвиватися наосліп. Світова громадськість може й повинна бачити та аналізувати його позитивні й негативні сторони, приймати важливі управлінські рішення щодо його координації та корекції» (с. 81).

Вищенаведені твердження щодо процесів інтернаціоналізації та інтеграції вищої освіти в Україні, як і в інших країнах світу, цілком справедливі й для розвитку СПК НПП ЗВО нашої держави. Відповідно, чим більший вплив інтернаціоналізації та інтеграційних процесів на розвиток СПК НПП ЗВО, тим якісніша й ефективніша підготовка науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в Україні.

Ще однією тенденцією нами було обрано – розвиток глобалізаційних процесів у СПК НПП ЗВО.

На сучасному етапі розвитку суспільства перед СПК НПП ЗВО більшості країн світу постають нові завдання, відповідно до сучасних глобалізаційних процесів, зокрема: формування нових та розвиток існуючих компетенцій у НПП ЗВО в умовах розширення глобального інформаційно-освітнього середовища, лібералізація та демократизація управління СПК НПП ЗВО, орієнтація на діджиталізацію та розширення комунікативності в усіх сферах життєдіяльності, усвідомлення важливості удосконалювати професійні знання, уміння і навички упродовж життя, у той же час спостерігається розширення сфери впливу наднаціональних агенцій, благодійних фондів та інших організацій на діяльність СПК НПП ЗВО через надання грантів, премій, стипендій, безкоштовного стажування тощо.

О. Хомерікі (2015) зазначає, що: «Лідерами процесу глобалізації в цілому і зокрема інтеграційних процесів і процесів формування ринку освітніх послуг на міжнародному рівні є провідні країни світу, які вступили на шлях перетворення своїх освітніх систем і розглядають активну участь у формуванні світового освітнього простору як один з чинників вирішення існуючих проблем на національному та міжнародному рівнях. Такими країнами є США, Канада, країни Західної Європи, Австралія» (с. 58).

Погоджуючись із В. Пожуєвим (2006), наголосимо на незаперечному факті, що глобалізація виступає вищим щаблем інтернаціоналізації. Дослідник вважає, що «глобалізація й інтернаціоналізація – це два відмінних процеса, відмежованих один від одного. Інтернаціоналізація – це історико-еволюційна підготовка глобалізації, що якісно змінювала

взаємозалежність світу, підтримуючи тенденції до цілісності світу. Глобалізація – наслідок досягнутої цілісності світу, яка інтенсифікує процеси становлення і розвитку такої цілісності. У цілому глобалізація розглядається як стандартизація, економічна інтеграція і крос-культурна порівнянність, як побудова взаємовідносин між двома чи більшою кількістю держав, пов'язаних загальною метою, наприклад, формування єдиного загальноосвітнього простору. Глобалізація вищої освіти здійснює вплив на всі без винятку національні системи вищої освіти, незалежно від того, хочемо ми цього чи ні».

Характеризуючи цю тенденцію, зауважимо, що її вплив на розвиток СПК НПП ЗВО полягає зокрема в уніфікації міжнародних освітніх стандартів підготовки Ph.D через розробку єдиної уніфікованої СПК НПП ЗВО (із великою кількістю диверсифікованих програм), національних рамок кваліфікацій, нострифікації дипломів магістрів, Ph.D, докторів наук, уніфікації компетентностей НПП.

Своєю чергою розвиток глобалізаційних процесів у СПК НПП ЗВО можна схарактеризувати через такі транснаціональні тенденції, як активне поширення процесу діджиталізації у СПК НПП ЗВО, збільшення обсягу масових комунікацій та розвиток глобального інформаційно-освітнього середовища.

Діджиталізація – це процес переведення інформації в цифрову форму. Активне поширення процесу діджиталізації в СПК НПП ЗВО країн світу здійснюється через: «1) онлайн-освіту; 2) електронні освітні ресурси; 3) електронний документообіг; 4) навчання за допомогою тренажерів, віртуальної реальності; 5) формування компетенцій, необхідних у цифровому світі» (Жерновникова, 2018).

О. Халасіс (2016) визначає діджиталізацію як процес пов'язаний із тенденцією приведення в електронний вигляд найрізноманітніших видів використовуваної людиною інформації.

О. Жерновникова (2018) у статті «Діджиталізація в освіті» обґрунтовує напрями розвитку діджиталізації, серед яких: цифрове суспільство (навички і вакансії; охорона здоров'я та старіння; розумне життя; комунальні послуги; кібербезпека і конфіденційність; Інтернетдовіра тощо); дослідження та інновації (інновації; цифрова інфраструктура; нові технології; компоненти та системи; відкрита наука; робототехніка; науководослідні консультанти тощо); доступ та комунікації (широкозмуговий доступ в Європі; телекомунікації; відкритий Інтернет тощо); цифрова освіта (стартап Європи; дані; хмарні технології; майбутнє Інтернету; консультанти тощо) (с. 89).

Діджиталізація є однією з тих тенденцій, яка з великою часткою ймовірності проявиться в найближчі два десятиліття і матиме найсильніший вплив (порівняно з іншими процесами) на реальність вищої освіти. Відтак, активне поширення процесу діджиталізації у СПК НПП ЗВО – це напрям розвитку, що має бути обов'язково врахований при розробці стратегії розвитку СПК НПП ЗВО.

Наступними транснаціональними тенденціями визначено – збільшення обсягу масових комунікацій НПП у СПК і розвиток глобального інформаційно-освітнього середовища.

Масова комунікація – це: 1) «процес передачі інформації групі людей одночасно за допомогою спеціальних технічних засобів – мас-медіа»; 2) «фундаментальний стан сучасного суспільства, в якому складна, функціонально диференційована соціальна структура втілена у символічних формах і образах, які здатна сприймати і розуміти корпоративна, масова й індивідуальна свідомість» (Вікіпедія); 3) «процес поширення інформації (знань, духовних цінностей, моральних і правових норм тощо) з допомогою технічних засобів (преса, радіо, телебачення, комп'ютерна техніка тощо) на чисельно великі, розосереджені аудиторії» (Масова комунікація).

Відтак, поява високошвидкісних каналів зв'язку, веб-сайтів, пошукових систем та соціальних медіа тощо зробила актуальним процес використання можливостей цих технологій у підвищенні кваліфікації і проведенні наукових досліджень НПП ЗВО у СПК.

Підтвердження актуальності визначення сучасних тенденцій розвитку СПК НПП ЗВО України знаходимо в резолюції Всеукраїнської науково-практичної конференції на тему «Професійний розвиток та управління людськими ресурсами в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформації освіти України» (с. 596): «Тенденції інтегративного, інноваційного розвитку галузі спонукають до змін у системі післядипломної педагогічної освіти, яка є основою розширеного відтворення інтелектуального, духовного, економічного потенціалу суспільства і потужним засобом розв'язання проблеми професіоналізації життя країни, детермінують пошук якісно нових підходів до управління, безперервного вдосконалення професійного рівня науково-педагогічних, педагогічних і керівних кадрів освіти».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз низки наукових робіт (В. Андрущенко, У. Парпан, В. Садкового, Н. Терентьєвої та ін.), нормативно-правової бази (Законів України: «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-

педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів», «Про наукову і науково-технічну діяльність»; Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року; Постанови КМУ «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» та ін.), періодичних видань (А. Вербицької, Б. Гривнака, В. Лугового, Л. Маргуліної, Г. Півнак, А. Харківської, І. Харченко, А. Хомерікі та ін.), присвячених проблемам розвитку СПК НПП ЗВО в умовах переходу України до ринкових відносин, дозволив виявити визначальні сучасні тенденції розвитку СПК НПП ЗВО України в контексті євроінтеграції (розквіт сучасного інформаційного К-суспільства (knowledge society); формування Smart-суспільства; посилення процесів інтернаціоналізації й інтеграції у СПК НПП ЗВО як основних тенденцій міжнародної співпраці; розвиток глобалізаційних процесів у СПК НПП ЗВО; активне поширення процесу діджиталізації у СПК НПП ЗВО; збільшення обсягу масових комунікацій НПП у СПК; розвиток глобального інформаційно-освітнього середовища.

Література

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство: проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: досвід соціально-філософського аналізу. Київ : ТОВ «Атлант ЮЕмСІ», 2006. 502 с.
2. Андрущенко В. П. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть. *Вища освіта України*. 2001. № 1. С 11–17.
3. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://cutt.ly/dhlJcRL> (дата звернення: 30.09.2020).
4. Воронкова В. Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства. *Гілея: науковий вісник*: зб. наук. праць. Київ : Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2015. Вип. 93(2). С. 174–179.
5. Гривнак Б. Л. Пошуки оптимального шляху модернізації освіти в Україні: філософський погляд. *Загально-філософські, психологічні та юридичні проблеми у здійсненні правової допомоги населенню України*: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Івано-Франківськ, 25-26 травня 2017 р. Івано-Франківськ, 2017. С. 90–95.
6. Дубасенюк О. А. Тенденції розвитку професійної педагогічної освіти. *Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку*: зб. наук. праць. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2006. С. 3–7.
7. Жерновникова О. А. Діджиталізація в освіті. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 10 квітня 2018 р. Харків, 2018. С. 88–90.

8. Згуровський М. Шлях до суспільства, заснованого на знаннях. *Дзеркало тижня: інформаційно-аналітичний щотижневик*. Вип. 2. 20-27 січня 2006 р. URL: https://zn.ua/ukr/EDUCATION/shlyah_do_suspilstva_zasnovanogo_na_znannya.html (дата звернення: 02.10.2020).
9. Масова комунікація. URL: https://studme.com.ua/10150918/menedzhment/massova_ua_kommunikatsiya.htm (дата звернення: 04.10.2020).
10. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html> (дата звернення: 07.10.2020).
11. Пожув В. І. Глобалізація сфери вищої освіти. *Філософія, Гуманітарний вісник ЗДА*. Вип. 25. Запоріжжя, 2006. С. 4–13.
12. Професійний розвиток та управління людськими ресурсами в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформації освіти України: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 жовтня 2016 р. / за заг.ред. В. В. Олійника. Київ : УМО НАПН України, 2016. 601 с.
13. Садковий В. П. Державне формування освітньої політики в напрямку впровадження європейських освітніх стандартів. *Європейська інтеграція вищої освіти України у контексті Болонського процесу*: теоретичний та науково-методичний часопис «Вища освіта України». Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. № 3. 134 с.
14. Терентьева Н. Тенденції розвитку університетської освіти: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / НАПН України, Інститут вищої освіти. Київ, 2016. 567 с.
15. Тихомирова Н. В. Глобальная стратегия развития smart-общества. МЭСИ на пути к Smart-университету. URL: <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart.html> (дата звернення: 07.10.2020).
16. Халапсис А. В. Глобализация и метрика истории. URL: <http://halapsis.net/globalizatsiya-i-metrika-istorii> (дата звернення: 30.09.2020).
17. Харківська А. А. Life long learning – сучасні проблеми та шляхи їх вирішення. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*: зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. дизайну і мистец. Харків : Вид-во ХПІ, 2008. № 9. С. 145–151.
18. Хомерікі О. А. Глобалізація у сфері вищої освіти у фокусі макроаналізу: тенденції і проблеми. Київ, 2015. № 9. С. 55–59.
19. Хомерікі О. А. Інтернаціоналізація і інтеграція, як напрямки глобалізації освіти: процеси синтезу і диференціації. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*: зб. наук. праць. 2012. Вип. 16. С. 76–84.
20. Knight J. Updated definition of internationalization. *International higher education*. 2015. № 33. P. 2–3.

References

1. Andrushchenko, V. P. (2006). *Orhanizovane suspilstvo: problema orhanizatsii ta suspilnoi samoorhanizatsii v period radykalnykh transformatsii v Ukraini na rubezhi stolit: dosvid sotsialno-filosofskoho analizu [Organized society: the problem of organization and social self-organization in the period of radical transformations in*

- Ukraine at the turn of the century: the experience of socio-philosophical analysis*], 502. Kyiv: TOV "Atlant YuEmSI" (ukr).
2. Andrushchenko, V. P. (2001). Osnovni tendentsii rozvytku vyshchoi osvity na rubezhi stolit [The main trends in the development of higher education at the turn of the century]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 1, 11–17 (ukr).
 3. *Wikipedia: vilna entsyklopediia [Wikipedia: free encyclopedia]*. Retrieved from <https://cutt.ly/dhIJCRL> (date of appeal: 30.09.2020) (ukr).
 4. Voronkova, V. H. (2015). Internet yak hlobalna tendentsiia rozvytku informatsiinoho suspilstva [The Internet as a global trend in the development of the information society]. *Hileia: naukovyi visnyk*: collection of scientific papers, 93(2), 174–179. Kyiv: UAN TOV "NVP" "VIR" (ukr).
 5. Hryvnaк, B. L. (2017). Poshuky optimalnogo shliakhu modernizatsii osvity v Ukraini: filofsfskiy pohliad [Search for the optimal way to modernize education in Ukraine: a philosophical view]. *Zahalno-filosofski, psykhologichni ta yurydychni problemy u zdiisnenni pravovoi dopomohy naselenniu Ukrainy*: materialy Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf., Ivano-Frankivsk, May 25-26, 2017, 90-95. Ivano-Frankivsk (ukr).
 6. Dubaseniuk, O. A. (2006). Tendentsii rozvytku profesiinoi pedahohichnoi osvity [Trends in the development of professional pedagogical education]. *Aktualni problemy profesiino-pedahohichnoi osvity ta stratehii rozvytku*: collection of scientific papers, 3-7. Zhytomyr: Publishing house of ZhDU (ukr).
 7. Zhernovnykova, O. A. (2018). Didzhytalizatsiia v osviti [Digitalization in education]. *Psykhologo-pedahohichni problemy vyshchoi i serednoi osvity v umovakh suchasnykh vyklykiv*: teoriia i praktyka: materialy III Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii, Kharkiv, April 10, 2018, 88-90. Kharkiv (ukr).
 8. Zghurovskiy, M. (2006). Shliakh do suspilstva, zasnovanoho na znanniakh [The path to a knowledge-based society]. *Dzerkalo tyzhnia*: informatsiino-analitychni shchotyzhnevyyk, 2. January 20-27, 2006. Retrieved from https://zn.ua/ukr/EDUCATION/shlyah_do_suspilstva_zasnovanogo_na_znannayah.html (date of appeal: 02.10.2020) (ukr).
 9. *Masova komunikatsiia [Mass communication]*. Retrieved from https://studme.com.ua/10150918/menedzhment/massovaya_kommunikatsiya.htm (date of appeal: 04.10.2020) (ukr).
 10. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku [National strategy for the development of education in Ukraine until 2021]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 chervnia 2013 roku №344/2013*. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html> (date of appeal: 07.10.2020) (ukr).
 11. Pozhuiev, V. I. (2006). Hlobalizatsiia sfery vyshchoi osvity [Globalization of higher education]. *Filosofiia, Humanitarnyi visnyk ZDIA*, 25, 4–13. Zaporizhzhia (ukr).
 12. *Profesiyni rozvytok ta upravlinnia liudskymy resursamy v systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity v konteksti transformatsii osvity Ukrainy [Professional development and human resources management in the system of postgraduate pedagogical education in the context of the transformation of education in Ukraine]*:

- zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf., Kyiv, October 28, 2016, 601. V. V. Oliinyk (Ed.). Kyiv: UMO NAPN Ukrainy (ukr).
13. Sadkovyi, V. P. (2013). Derzhavne formuvannya osvithnoi polityky v napriamku vprovadzhennia yevropeyskykh osvitnikh standartiv [State formation of educational policy in the direction of implementation of European educational standards]. *Yevropeiska intehratsiia vyshchoi osvity Ukrainy u konteksti Bolonskoho protsesu: teoretychnyi ta naukovo-metodychnyi chasopys "Vyshcha osvita Ukrainy"*, 3, 134. Kyiv: Institute of Higher Education of NAES of Ukraine (ukr).
 14. Terentieva, N. (2016). *Tendentsii rozvytku universytetskoï osvity [Trends in the development of university education]*. (Doctor's Thesis in Pedagogy), 567. NAES of Ukraine, Institute of Higher Education. Kyiv (ukr).
 15. Tihomirova, N. V. Globalnaya strategiya razvitiya smart-obshchestva [Global strategy for the development of a smart society]. *MESI na puti k Smart-universitetu*. Retrieved from <http://smartmesi.blogspot.com/2012/03/smart-smart.html> (date of appeal: 07.10.2020) (rus).
 16. Halapsis, A. V. *Globalizatsiya i metrika istorii [Globalization and the metrics of history]*. Retrieved from <http://halapsis.net/globalizatsiya-i-metrika-istorii> (date of appeal: 30.09.2020) (rus).
 17. Kharkivska, A. A. (2008). Life long learning – suchasni problemy ta shliakhy yikh vyreshennia [Life long learning – modern problems and ways to solve them]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*: zb. nauk. pr., 9, 145–151. Kharkiv State Academy of Design and Arts. Kharkiv: Publishing House of KhPI (ukr).
 18. Khomeriki, O. A. (2015). *Hlobalizatsiia u sferi vyshchoi osvity u fokusi makroanalizu: tendentsii i problemy [Globalization in higher education in the focus of macroanalysis: trends and problems]*, 9, 55–59. Kyiv (ukr).
 19. Khomeriki, O. A. (2012). Internatsionalizatsiia i intehratsiia, yak napriamky hlobalizatsii osvity: protsesy syntezu i dyferentsiatsii [Internationalization and integration as directions of globalization of education: processes of synthesis and differentiation]. *Aktualni problemy sotsiologii, psykholohii, pedahohiky*: zb. nauk. prats, 16, 76–84 (ukr).
 20. Knight, J. (2015). Updated definition of internationalization. *International higher education*, 33, 2–3 (eng).

**СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ
ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
РАБОТНИКОВ УЧРЕЖДЕНИЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ**

О. А. Бабакина

В статье обоснованы современные тенденции развития системы повышения квалификации (СПК) научно-педагогических работников (НПР) учреждений высшего образования (УВО) Украины в контексте евроинтеграции. Определено,

что интеграция Украины в мировой рынок труда (начало XXI века) характеризуется динамичными изменениями в СПК НПП УВО. Соответствующие преобразования обусловлены двумя взаимосвязанными процессами: модернизацией существующей системы высшего образования в целом и СПК НПП УВО Украины в частности и формированием новых концептуальных подходов и условий их развития в соответствии со структурными сдвигами в экономике и социальной политике государства. Выяснено, что реформирование высшего образования и СПК НПП УВО происходит с учетом интеграции Украины в мировое образовательное пространство. Следовательно, целью преобразования современной СПК НПП УВО Украины становится ее модернизация в условиях социально-экономической, организационно-структурной, структурно-содержательной перестройки высшей профессиональной школы в соответствии с новой личносно ориентированной парадигмой образования и ее интеграции в единое европейское образовательное пространство. Определены современные тенденции развития СПК НПП УВО Украины в контексте евроинтеграции: расцвет современного информационного К-общества (knowledge society); формирование Smart-общества; усиление процессов интернационализации и интеграции в СПК НПП УВО в качестве основных тенденций международного сотрудничества; развитие глобализационных процессов в СПК НПП УВО; активное распространение процесса диджитализации в СПК НПП УВО; увеличение объема массовых коммуникаций НПП в СПК; развитие глобальной информационно-образовательной среды.

Ключевые слова: современные тенденции, развитие СПК НПП УВО, евроинтеграция, К-общество, Smart-общество, Smart-образование, диджитализация, массовые коммуникации.

CURRENT TRENDS IN ADVANCING THE SYSTEM OF ACADEMIC STAFF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

O. O. Babakina

The article deals with the current trends in advancing the system of academic staff professional development of Ukraine in the context of European integration. It is determined that integration of Ukraine into the world labor market (early 21st century) is characterized by dynamic changes in the system of academic staff professional development of Ukraine. Relevant transformations are due to two interrelated processes: modernizing the existing system of higher education in general and the system of academic staff professional development of Ukraine in particular and forming new conceptual approaches and conditions for their development in accordance with structural changes in the economy and social policy. It is found that reforming higher education and the system of academic staff professional development of Ukraine is taking into account the integration of Ukraine into the world educational environment. Therefore, the purpose of transforming the modern the system of academic staff

professional development of Ukraine is its modernization in terms of socio-economic, organizational-structural, structural- substantive restructuring of higher education in accordance with the new personality-oriented paradigm of education and its integration into a single European educational space. The defining modern tendencies of advancing the system of academic staff professional development of Ukraine in the context of European integration are revealed: boom of modern information K-society (knowledge society); smart society; strengthening the processes of internationalization and integration in the system of academic staff professional development of Ukraine as the main trends of international cooperation; development of globalization processes in the system of academic staff professional development of Ukraine; active digitalization in the system of academic staff professional development of Ukraine; increasing mass communications and developing the global information and educational environment.

Key words: *Modern tendencies, advancing the system of academic staff professional development of Ukraine, European integration, K-society, Smart-society, Smart-education, digitalization, mass communications.*

Бабакіна Оксана Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail: babakinaoksana0910@gmail.com

Бабакина Оксана Алексеевна – кандидат педагогических наук, доцент, профессор кафедры педагогики, психологии, начального образования и образовательного менеджмента Коммунального учреждения «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета (г. Харьков, Украина). E-mail: babakinaoksana0910@gmail.com

Babakina Oksana Oleksiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, Professor at the Department of Pedagogy, Psychology, Primary Education and Education Management, Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine). E-mail: babakinaoksana0910@gmail.com